

Speel goed met speelgoed

Dr. Roel de Groot

Rond Sinterklaas en kerst denken we in ons land in het bijzonder aan speelgoed en spel, om cadeau te doen en spel om aan deel te nemen. Wat is er interessanter dan te kijken naar spelende kinderen? Zeker als oud bestuurder van de nationale speelraad (NSR) en uitvinder van het idee van **Speelgoed van het Jaar** houd ik me er veel mee bezig. Spelenderwijs leren kinderen de indeling van de ruimte, met elkaar om te gaan, te delen, te winnen of met verlies om te gaan, kortom: **spel moet**.

Dat betekent dat daarvoor gereedschap beschikbaar moet zijn en dat bestaat uit speelgoed en we spreken daarom van **speelgoed** als **voedsel voor het spel**.

Wie over de spelende mens praat, moet denken aan de prachtig verzorgde nieuwe uitgave van **Homo Ludens**, *proeve eener bepaling van het spel- element der cultuur* door Johan Huizinga (1e dr. uit 1938! en recent opnieuw uitgegeven). Wie doet hem dat na? Aan Huizinga en zijn werk moest ik denken toen de heren van de regeringspartijen voort de zoveelste vals speelden, want dat doen niet alleen kinderen hoor! en lak hadden aan de kiezers. We treffen valsspelers aan op alle niveaus en in alle geledingen, in het groot én in het klein. En ik kan veel meer illustraties geven. Middels het spel leren kinderen met de regels omgaan en zich te gedragen, spel is een belangrijk middel in de opvoeding: jong geleerd is oud gedaan. Als de kinderen eenmaal volwassen zijn is eerlijkheid, het je aan de regels houden en een ander iets gunnen al moeilijker aan te leren, de praktijk toont aan hoe hardnekkig een gebrek aan goed samenspel bijv. in de politiek kan zijn.

Kinderen, die in de kleutertijd niet met blokken en andere ruimtelijke materialen spelen, vertonen later soms leerproblemen, zowel bij lezen als bij spellen als bij rekenen. De rekentoets van staatssecretaris Dekker toont aan dat rekenen voor de jeugd een probleem is en dat komt grotendeels omdat ze als kind te weinig echt spelen en teveel achter de computer, op de iPad en voor de TV zitten, vrees ik. De toets lost dat probleem niet op, wel meer aandacht van de overheid **voor de betekenis van spelend leren!**

Meer aandacht voor verantwoord speelgoed en propaganda daar voor waren en zijn nodig, maar geld om iets groots op te zetten hadden we eigenlijk in het verleden ook niet of nauwelijks. De **Stichting "Goed Speelgoed"** werd opgericht, een paar keer een speelweek georganiseerd, waarbij we o.a. een grote beer aanboden aan de eerste vrouwelijke minister Marga Klompé, iemand die ook in het beleid rekening met onze ideeën wilde houden. Verschillende activiteiten werden bedacht en uitgevoerd om speelgoed onder de aandacht te krijgen waarbij de pers aanwezig was. Allemaal gratis reclame voor goed speelgoed. Zo ook pikten we een graantje mee met de uitvoering van het leuke idee: **Speelgoed van het Jaar**.

Het idee van "**Speelgoed van het Jaar**" was voor ons een uitkomst. Het initiatief ging naast mijzelf uit van deskundige mensen waar ik veel mee te maken had te weten

- Ad J Vroom, hoofd spelinkoop van V&D en merkleverancier
- Prof Mien Bladergroen, de bekende spelpsycholoog en orthopedagoog
- Lolke Atema directeur van LEGO Benelux, die met het voorbijgaan aan zijn eigen bedrijf zich inspande om het motto "*speel goed met speelgoed*" in alle geledingen uit te (helpen) dragen.

Wij werden vrienden voor het leven en kinderen profiteren nu nog van deze unieke samenwerking. Het idee bevorderde bij het maken en importeren van speelgoed de kwaliteitsbewaking van alle betrokkenen, de industrie (helaas bijna niets meer van over in Nederland), de groothandel en de detailhandel. De verkoop van speelgoed bij

benzinstations kwam er flink door in diskrediet en de speelgoeddetailhandel bloeide op als nooit tevoren.

Met een vakblad voor de speelgoedhandel, het tijdschrift *Spelenderwijs* voor belangstellende ouders en opvoeders, lezingen in het land op ouderavonden van scholen en bij pedagogische conferenties, effenden wij het pad voor meer waardering voor *goed speelgoed, de spil van het kinderspel*.

Wij vormden een commissie en kregen van de Jaarbeurs in Utrecht (waarvoor nog steeds dank) de kans om gratis een persconferentie te beleggen een uur voordat de grote Najaarsbeurs persconferentie werd gehouden en iedereen, vooral de pers dus, al in huis was. Hapjes en drankjes verzorgde de Jaarbeurs voor ons. En zo kreeg de idee van *Speelgoed van het Jaar* veel attentie. Naderhand is *Speelgoed van het Jaar* steeds verder verfijnd en tot op de dag van vandaag nog een springlevend evenement, dankzij de inzet van veel vrijwilligers; alles met het oog op de belangen van de kleine homo ludens, ook goed voor de handel. De verkiezing werd een jaarlijks weerkerende traditie, tot op de dag van vandaag.

Wel heb ik er na 15 jaar wat afstand van genomen, omdat er andere prioriteiten waren in mijn werk als wetenschappelijk docent aan de Rijksuniversiteit (RuG) van Groningen. Nu is echter de tijd weer rijp om met veel power opnieuw de betekenis van spel en speelgoed onder de aandacht te brengen. De reden? Veel (onnodige) leer- en gedragsproblemen worden veroorzaakt door gebrek aan voldoende spel- (gelegenheid) met het echte goede speelgoed. Daar zijn kinderen *actief* mee bezig. Ze kunnen best met minder toe waar het de *passieve* bezigheden aan de computer, aan de TV e.d.:

Geef ze de ruimte voor spel met verantwoord speelgoed!

Spel hebben kinderen en ook opvoeders nodig om

- 1 de ruimte om ons heen te onderzoeken en te verkennen met zand, water en vuur (de oerelementen) en daarvan afgeleid blokken als bouwstenen en de bal (als "Bild vom All" Fröbel), constructiespel
- 2 maar ook om eerlijk met elkaar om te (leren) gaan met verliezen en winnen, een soort "*gunspel*" van geven en nemen, van respectvol leren omgaan met de ander in spel: de sociale omgang met elkaar. En zo meer spelvormen.

Speelgoed vormt daarbij de spil en net als voedsel moet daar kwaliteitsbewaking op zijn: *speelgoed is voedsel voor het spel*, zei Bladergroen al en dat onderschrijf ik van harte!

Hattem, oktober 2013

Dr. Roel de Groot, <http://www.orthopedagoogdrdegroot.nl>

Auteur van o.a. *Spelenderwijs* wijzeer worden (Garant 2011)